

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барна М. М., Барна Л. С. Дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та перспективи створення біблійного ботанічного саду: монографія. Тернопіль : ТОВ «Терно-граф», 2017. 320 с.: іл.
2. Барна М. М., Барна Л. С. Перспективи створення біблійного ботанічного саду Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Тернопільські біологічні читання — Ternopil Bioscience — 2018», присвячена 20-річчю заснування Голицького біостаніонару Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.* Тернопіль, 19-21 квіт. 2018 р. Тернопіль. 2018. С. 14–17.
3. Минів Р.М., Огірко О.В., Духовно-моральне виховання студентської молоді. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького.* Том 13 № 3(49), 2011. С. 230-236.
4. Рослини Святого Письма та перспективи створення біблійного саду / Світлана Руденко, Оксана Івасюк, Степан Костишин, протоієрей Микола Щербань. Чернівці : Букрек, 2010. 420 с.: іл.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Міщук Наталія Йосипівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
mishchuk@chem-bio.com.ua

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
alstep04@gmail.com

Дробик Надія Михайлівна

доктор біологічних наук, професор, декан хіміко-біологічного факультету, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
drobyk.n@gmail.com

У зв'язку з входженням України до Європейського освітнього простору, основною метою професійної освіти залишається підготовка кваліфікованого фахівця відповідного рівня й профілю, який є конкурентоспроможним на вітчизняному та світовому ринках праці, вільно володіє своєю професією, здатний до ефективної роботи зі спеціальності, готовий до постійного професійного саморозвитку і самовдосконалення, формування власної кар'єри, є відповідальним за результати своєї професійної діяльності, володіє соціальною й професійною мобільністю.

Згідно зі ст.17 Закону України «Про освіту»: «Метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких,

професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань» [1].

Досвід роботи в галузі підготовки майбутніх учителів біології, розробки освітньо-професійних програм здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) дали підстави для виокремлення в структурі професійної діяльності вчителя професійно-методичної компетентності — інтегративної особистісної характеристики фахівця, що визначає його прагнення і здатність (готовність) до успішної творчої (продуктивної) професійної діяльності, пов'язаної з постановкою та вирішенням проблем і завдань навчального процесу з біології у закладах загальної середньої освіти (моделювання змісту, методів, засобів та форм навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; організація та управління безпечним та здоровим освітнім середовищем; створення партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу); усвідомлення фахівцем соціальної значимості та особистісної відповідальності за результати цієї діяльності й необхідність у її постійному вдосконаленні [2, с. 543].

Професійно-методична компетентність проявляється у професійній діяльності вчителя, яка є поліфункціональною й складається з безлічі окремих видів діяльності. Тому формування компетентності здобувачів вищої освіти буде ефективним тоді, коли в процесі методичної підготовки вони залучаються до освоєння різних видів діяльності вчителя, тобто до оволодіння різними компонентами професійно-методичної компетентності.

Випускники ЗВО України з предметних спеціальностей «Середня освіта» після завершення навчання на відповідних освітньо-професійних програмах, стикаються з певними проблемами, зокрема, з відсутністю належної практичної підготовки, у т.ч. методичної, системи гарантованого державного розподілу з працевлаштування, вимогами роботодавців щодо наявності досвіду роботи за фахом тощо.

Згідно зі ст. 9 Закону України «Про освіту», передбачаються наступні форми здобуття освіти: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); дуальна [1]. Дуальна форма здобуття освіти визначається як така, що поєднує навчання у навчальному закладі та на підприємстві.

З 2019 р. у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка запроваджено дуальну форму здобуття освіти (ДФЗО). Організація та її проведення здійснюється відповідно до: Положення про ДФЗО; програми ДФЗО, термінів проходження практичної складової навчання, розкладу занять, наказів та іншої нормативної документації з питань організації освітнього процесу; Договору про ДФЗО між Здобувачем вищої освіти, Підприємствами (організаціями, установами) та Університетом [3].

Упродовж трьох останніх років ДФЗО успішно реалізується на освітніх програмах хіміко-біологічного факультету.

Програма підготовки вчителя біології та хімії закладів загальної середньої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) першого та другого рівнів вищої освіти за ДФЗО передбачає формування в здобувачів вищої освіти загальних та професійних компетенцій зі спеціальності, відповідно до освітніх програм підготовки та їх компонентів; набуття ними практичного досвіду з урахуванням змісту програми підготовки; поєднання набуття практичного досвіду на підприємстві та навчання в університеті. ДФЗО забезпечує функціонування студентоцентричної інтегрованої моделі здобуття вищої освіти, встановлення рівноправного партнерства закладів освіти, роботодавців та здобувачів освіти з метою набуття ними досвіду формування та практичного застосування професійно-методичних компетентностей, а також адаптації в умовах професійної діяльності. Основними завданнями ДФЗО є: сприяння усуненню значного розриву між навичками, якими володіють випускники закладів вищої педагогічної освіти, і необхідними професійно-методичними компетентностями для досягнення цілей педагогічних закладів загальної середньої, професійно-технічної та фахової передвищої освіти; забезпечення освітньо-виробничого середовища, яке є засобом зближення з вимогами ринку праці та результатом синергії зусиль усіх зацікавлених та небайдужих, для отримання досвіду роботи, що є необхідною вимогою для працевлаштування; підвищення якості підготовки конкурентоздатних фахівців, мотивації до навчання та професійної діяльності; скорочення адаптаційного періоду випускників на роботі; формування готовності до самоосвіти та професійного самовдосконалення впродовж життя [4].

Організація діяльності з виконання освітньо-професійної програми «Середня освіта (біологія та здоров'я людини, хімія)» на другому (магістерському) рівні вищої освіти за ДФЗО побудована наступним чином:

1. Використання двох моделей щодо розподілу годин та узгодження змісту навчання на вибір студента магістратури: *інтегрованої* (кілька днів протягом тижня — навчання на факультеті, інша частина тижня – на робочому місці); *блочної* (години розподіляються між навчанням на факультеті та підприємством за блоками (здобуття освітнього рівня на факультеті здійснюється в канікулярний період школярів);

2. Здобуття 28% кредитів (25 кредитів освітньої програми) під час навчання на робочому місці (зокрема, окремі модулі (теми) обов'язкових («Методика викладання біологічних дисциплін», «Методика навчання хімічних дисциплін», «Методика наукових досліджень», «Менеджмент в освіті», «Концепції сучасного природознавства», педагогічна та науково-педагогічна практики, виконання магістерської роботи) та вибіркових («Педагогічні технології здоров'язбереження», «Здоров'язберезувальні технології у закладах освіти») навчальних дисциплін).

3. Зміщення акцентів у навчанні на організацію партнерської взаємодії в системі «студент дуальної форми — студент традиційної форми» та використання дослідницької технології навчання (професійна діяльність виступає засобом пізнання нового для формування професійно-методичної компетентності).

4. Зарахування результатів самостійної навчально-пізнавальної діяльності на виробництві здійснюється за представленою програмою індивідуальної траєкторії навчання та візуалізованими підсумками її виконання;

5. Залучення до оцінювання результатів навчання роботодавця, вчителів предметників.

Серед переваг ДФЗО можна виділити наступні: узгодження змісту програм між закладом вищої освіти, де навчається здобувач та роботодавцем; сформованість професійно-методичних компетенцій, що відповідають вимогам роботодавців; можливість формування індивідуального набору додаткових компетентностей на основі варіативної частини освітньої програми; скорочення адаптаційного періоду випускників на роботі; формування готовності до самоосвіти та професійного самовдосконалення впродовж життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту». Режим доступу: <https://cutt.ly/8Jjz1Ps> .
2. Міщук Н. Й. Професійно-методична компетентність у контексті педагогічної діяльності вчителя біології. *Вища освіта України*. Дод. 2 до № 3, том II (27). 2011. Темат. випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». С. 540–545.
3. Положення про підготовку фахівців із застосуванням дуальної форми здобуття освіти в ТНПУ. Режим доступу: <https://cutt.ly/dJh5mjE> .
4. Програма підготовки фахівців спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) другого (магістерського) рівня вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти // Положення про підготовку фахівців із застосуванням дуальної форми здобуття освіти в ТНПУ. Додаток 2. Режим доступу: <https://cutt.ly/dJh5mjE> ..

ПОСТАТЬ ЯНА ЧОХРАЛЬСЬКОГО У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Янкович Олександра Іванівна

Доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

yankov@tnpu.edu.ua

Одним із важливих аспектів підготовки майбутніх учителів є орієнтація на життєписи видатних людей. У сучасних умовах, коли росія веде повномасштабні бойові дії на території України, у здобувачів освіти викликають інтерес представники європейської науки, особистості, які зазнали лихоліть війни. Серед